

IZLOŽBA SAKRALNE BAŠTINE

MISNICE

Nedjelja, 4. kolovoza 2024. u 11,30 sati
Galerija „Lapidarij“, Omišalj

SVA LICA OMIŠLJA

Općina Omišalj u suradnji sa Župom Uznesenja Blažene Djevice Marije u Omišlju i Društvom za poljepšavanje Omišlja svake godine daje na uvid Omišljankama i Omišljanima, kao i svojim posjetiteljima i turistima, veliki dio svojih kulturnih i umjetničkih resursa, a jedan od tih je i baština vjerske kulture koja se vezuje i za važne omišaljske ljetne tradicijske manifestacije Stomorine. Svjedočimo kroz već no desetljeće do sad izložbama koje nas informiraju, poučavaju, otvaraju vrata ponekad skrivenom još jednom licu Omišlja.

mr. sc. Mirela Ahmetović
NAČELNICA OPĆINE OMIŠALJ

VOLIMO OMIŠALJ

Poslanje Društva za poljepšavanje Omišlja jest prepoznati, vrednovati, prikazati i očuvati vrednote koje skriva naš Omišalj. Vrednujemo materijalnu i nematerijalnu baštinu, tradicijske manifestacije, običaje, sjećanja, no ponajviše ljude i njihovu ulogu u Omišlju kroz vijekovnu njihovu ostavštinu. Bitan dio kulturno umjetničkoga naslijeđa vezan za naše pretke, nebrojene generacije Omišljanki i Omišljana jest nazočnost Župe Uznesenja Blažene Djevice Marije i bogatstvo vjerske prošlosti i sakralne baštine.

Svake godine u suradnji Župe Uznesenja Blažene Djevice Marije i Društva za poljepšavanje Omišlja uz podršku Općine Omišalj ugrađujemo još jedan kamen u mozaik naših vrijednosti.

Ines Boban Štiglić

PREDSJEDNICA DRUŠTVA ZA POLJEPŠAVANJE OMIŠLJA

TRINAESTA PO REDU SAKRALNA IZLOŽBA „MISNICE U OMIŠLJU”

Usklopu ovogodišnje proslave naslovnika i zaštitnika župne crkve u Omišlju, blagdana Uznesenja blažene Djevice Marije ili Vele Gospe, u narodu prozване *Stomorina*, postavljena je u nedjelju 4. kolovoza 2024. u izložbenom prostoru „Lapidarij” kod Place izložba dijela crkvenog ruha, koje se redovito koristi na svakoj misi, pa je stoga dobilo naziv *misnice*. Izložba se otvara poslije nedjeljne župne mise, a postava će potrajati tijekom mjeseca kolovoza.

Starodrevna župa Omišalj obiluje starim liturgijskim knjigama, misalima, brevijarima i obrednicima većinom na staroslavenskom jeziku i pismu glagoljici koji se od davnine koristio u crkvi; zatim misnim ruhom raznih vrsta i boja, u što spadaju misnice, dalmatike, plaševi, albe i velovi, a pogotovo crkvene zastave, raznih veličina i oblika; bogoslužnim posuđem, predmetima, moćnicima, a ljepoti i ugođaju sakralnog prostora doprinose zidni ukrasi i slike, a posebice slupltura, tj. kipovi, posebice raznovrsni križevi i reljefi. Do sada je organizirano dvanaest sakralnih izložbi i to svake godine uoči Vele Gospe, počevši od 2012. godine do sada. Dobro je nakratko ih se prisjetiti. Prva je bila posvećena crkvenom ruhu općenito, druga zastavama ili *bandirama*, treća ukrasima na crkvenom ruhu ili *mrižicama*, četvrta molitvenicama ili, kako narod kaže, *knjižicama za molit*, peta se zaustavila na glagoljskoj riječi, tj. glagoljskim knjigama i rukopisima, šesta, pod radnim nazivom *Zlato i srebro Omišlja*, htjela je predstaviti bogoslužno posuđe i predmete, kao što su: kaleži, patene, pokaznice, kadionice, razne posudice i slično. Sljedeća je nosila naslov *Relikvije omišaljske*, te se na određeni način nastavila na prethodnu i svraćala pozornost na moćnike koje su vezane uz relikvije svetaca. Vjernici su tijekom cijele svoje povijesti posebno cijenili svece i sve što je vezano uz njih ukrašavali kako su najbolje znali. Stoga su relikvijari pravo ogledalo dosega umjetničkih vještina vremena iz kojeg potječu, te ukusu sredine koja ih je prihvaćala i koristila. Osmoj izložbi je dodijeljen naslov: *Sakralno slikarstvo omišaljske župe*, a približila je zainteresiranim obilje slika, posebice oltarnih pala, iz vremenski različitih razdoblja i stilova. Sljedeća se odvijala pod naslovom: *Skulpture vjere omišaljske župe*, a odnosila se posebice na kipove, križeve i reljefe koji zorno približavaju i tumače vjernicima sadržaje i simbole vjere, te istovremeno ukrašavaju crkveni proctor i

čine ga ljudskom oku privlačnim i toplim. U zapadnorimskoj tradiciji skulpture su poprimile razičite oblike, uključujući reljefne rezbarije visokih umjetničkih dometa. U omišaljskij župnoj crkvi posebnu pozornost plijene reljefna pala glavnog oltara, djelo nepoznatog autora uz 16. stoljeća i triptih sv. Ivana Evanđelista, rad mletačkog autora Jacobella del Fiore iz prve polovice 15. stoljeća. Sljedeća izložba zaokružila je na neki način jedan niz izložbi, te dobila naslov *Omišaljska rozeta* i slikovno približila ukrasni okrugli kameni prozor na pročelju župne crkve – *rozetu*, istaknuti simbol Omišlja, amblem utisnut na mnogim naslovnica knjiga, brošura, suvenira i turističkih pomidžbenih objelodanjenih materijala. Iduća izložba pod naslovom *Omišaljske crkve i kapele* približila je prisutnima sakralne prostore. Prošle je godine izložba posvećena sakralnim ostvarenjima nedavno preminule slikarice Stanislave Radimiri koja je, između ostalog, zadužila omišaljsku župnu crkvu oslikanim zidovima i stropom kapele Presvetog Sakramenta.

Ovogodišnja izložba, trinaesta po redu, posvećena je misnicama. Misnica je gornji komad liturgijskog ruha koja pokriva ostale odjevne predmete, a nose je svećenici tijekom slavljenja mise. Skrojena je po uzoru na vanjski ogrtač. Izvorno je to zvonolik ogrtač bez rukava, koji seže od vrata do gležnja, s otvorom na vrhu za glavu. Tijekom stoljeća poprimala je različite oblike; ukrašavala se ornamentima od zlatnih niti i drugih vrijednih materijala. Misnica može biti bijela, crvena, ružičasta, zelena, ljubičata, crna, zlatna ili srebrna, što ovisi o razdoblju crkvene godine ili o važnosti blagdana koji se slavi. Obično ima križ izvezen na stražnjem dijelu, što podsjeća na Kristovu muku, a ima i druge ukrase, ovisno o blagdanu koji se slavi. Kako misnica prekriva ostalu odjeću, njezino je simbolično značenje. Između ostalog, simbol je Kristova jarma i znak sveobuhvatnog obilježja kršćanske ljubavi. Omišaljska župna crkva obiluje crkvenim ruhom, posebice misnicama iz svih povijesnih razdoblja. Mnogi su pojedinci u raznim prigodama nabavljali i poklanjali crkvi vrijedne misnice. Budući da duhovsko slavlje dobilo obilježje zavjetnog blagdana, misnica crvene boje, vezanih uz Duhove, ima izuzetno lijepih.

Sve ove izložbe sakralne baštine, uključujući ovogodišnju, vjerno pričaju povijesnu priču i svjedoče o vjerskim sadržajima i bogoslužnom inventaru koji su uzdizali duh Omišljana, o odvijanju liturgijske godine, blagdanima, svecima i zaštitnicima, kao i ukusu i kakvoći bogoslužja i vjerskog života u omišaljskom crkvenom okruženju tijekom proteklog vremena, ishodištu naše drevne kulture.

Dr. Anton Bozanić,
ŽUPNIK U OMIŠLJU

LITURGIJSKO RUHO ŽUPE OMIŠALJSKE

Župa Uznesenja Blažene Djevice Marije i njezina istoimena starodrevna crkva u centru prastarog Omišlja čuva mnoge dragocjenosti povijesnog, umjetničkog, kulturnog značaja kako za Omišalj tako i puno šire od toga. Baština liturgijskih predmeta porijeklom iz Omišlja razasuta je na raznim stranama svijeta. Ipak ponešto čuva se marom svećenika i časnih sestara stoljećima u Omišlju.

Uz blagonaklonu podršku sa strane Župe, svećenika i časnih sestara te uz poticaj Društva za poljepšavanje Omišlja i Općine Omišalj zamišljena je svakogodišnja izložba koja će stanovnicima i posjetiteljima Omišlja pripovijedati tematski sakralnom baštinom Omišalj.

Teme su se izmjenjivale bivši inspirirane bogatstvom mogućnosti. Pored arhitekture, skulpture, slikarstva, predmeta umjetničkog i zanatskog ukusa, tu su i mnogi drugi aspekti vezani za vjersku kulturu i baštinu. Jedan od tih je i liturgijsko ruho. Kazule-misnice, dalmatike, plaševi, stole nešto je od onoga što u simbolici njihovih boja kroz Bogoslužja, svetkovine, slavlja i ispraćaja s ovoga svijeta čuvaju prastari sakristijski ormari. Na drvenim vješalicama za njih izrađenim nižu se stoljeća u stilskoj karakteristici, provenijenciji te tekstilom u varijaciji damasta, brokata, atlasa, svile, zlatnog i srebrnog veza, čipke uz dodatke metala te poludragog kamenja.

Na nekom misnom ruhu nalazimo i godine izrade ili donacije Župi što nam dodatno pomaže u točnoj dataciji. Ističu se pored raskošnih plašteva izuzetne kazule i dalmatike sa pripadajućim stolama iz osamnaestog stoljeća venecijanske provenijencije.

Pored njih imamo one iz devetnaestog stoljeća iz srednjoeuropskog kruga, ali i one „merikanske” ili lokalne izrade. Sve zaslužuju ogled radi izvrsnosti njihove izvedbe, ali i osobitosti te estetici kojom simbolički tumače vjerska događanja tijekom godine. Bilo bi prekrasno moći ih vidjeti češće, no do te nezvjesne mogućnosti uživajmo u njihovoj posebitosti sada kad su ugledale svjetlo dana na užitek stanovnika Omišlja i njegovih mnogih ljetnih gostiju.

Theodor de Canziani

DRUŠTVO ZA POLJEPŠAVANJE OMIŠLJA
OMIŠALJ

ŽUPA UZNESENJA BLAŽENE
DJEVICE MARIJE U OMIŠLJU

OPĆINA OMIŠALJ

IZLOŽBA JE REALIZIRANA SREDSTVIMA OPĆINE OMIŠALJ

Zahvaljujemo velečasnom doc.dr.sc.

Antonu Bozaniću i časnoj sestri

Valentini Marinović na pomoći

u realizaciji izložbe.

Nakladnik: Društvo za poljepšavanje Omišlja

Za nakladnika: Ines Boban Štiglić

Autor izložbe i kataloga: Theodor de Canziani

Likovni i grafički urednik: Robert Krančić

Fotografije: Dragan Nišler

Grafička priprema i tisak: Grafik, Rijeka